

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

UUR®

Politika architektury a stavební kultury České republiky

Náměty k aktualizaci

Rozvoj ve všech oblastech

www.mmr.cz

Obrázek na úvodní straně: Sídlo firmy Lasvit v Novém Boru. Hlavní cena České ceny za architekturu 2020, Titul v soutěži Stavba roku 2020, Cena veřejnosti v soutěži Stavba roku 2020, Modrá kostka v kategorii rekonstrukce v Grand Prix Architektů 2020. ov architekti - Ing. arch. Jiří Opočenský, Ing. arch. Štěpán Valouch. Fotografie: BoysPlayNice.

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

UUR[®]

Politika architektury a stavební kultury České republiky

Náměty k aktualizaci

Ministerstvo pro místní rozvoj, odbor územního plánování:

Ing. arch. Josef Morkus, Ph.D. – garant úkolu, zpracovatel

Ústav územního rozvoje:

Ing. Jakub Kotrla – garant úkolu, zpracovatel

Ing. arch. Hana Šimková, Ph.D. – spolupráce

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Ústav územního rozvoje

Praha, Brno, leden 2021

Č. j. MMR-55112/2020-81

ISBN 978-80-7538-311-2 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (pdf)
ISBN 978-80-7663-008-6 Ústav územního rozvoje

OBSAH

OBSAH	3
1. ÚVOD	4
2. NÁMĚTY K IMPLEMENTACI	5
3. NÁMĚTY NA ÚPRAVU TÉMAT, CÍLŮ A OPATŘENÍ	6
3.1 Téma 1 – Uspořádání krajiny a sídel	6
3.2 Téma 2 – Veřejná prostranství	6
3.3 Téma 3 – Začlenění staveb do prostředí	6
3.4 Téma 4 – Zadávání zakázek	7
3.5 Téma 5 – Projektování, realizace, životnost a udržitelnost staveb	7
3.6 Téma 6 – Vzdělávání	8
3.7 Téma 7 – Osvěta a média	8
3.8 Téma 8 – Výzkum a vývoj	8
3.9 Nové téma – Implementace v regionech a obcích	9
3.10 Další náměty	9
4. NÁMĚTY K ČLENĚNÍ A GRAFICKÉMU USPOŘÁDÁNÍ	10

1. ÚVOD

Tento materiál souvisí s Politikou architektury a stavební kultury České republiky, která je strategickým dokumentem s celostátní působností schvalovaným vládou České republiky. Jejím hlavním cílem je podpora rozvoje architektury a stavební kultury jako principu zvyšování kvality vystavěného prostředí. Byla schválena usnesením vlády č. 22 dne 14. ledna 2015.

Z vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020 vyplynulo, že je žádoucí zpracovat její aktualizaci. To je v souladu s výše uvedeným usnesením vlády, které aktualizaci předpokládalo.

Tento dokument je určen jako základní podklad pro diskuse nad aktualizací Politiky architektury a stavební kultury České republiky, které by měly proběhnout v letech 2021 a 2022. Obsahuje možná témata, která je třeba v rámci aktualizace prověřit. Uvedené náměty si nekladou za cíl být vyčerpávajícím přehledem všech témat, která by měla být při aktualizaci prověřena, v průběhu projednání se nepochybně objeví množství dalších. Zároveň neexistuje žádná záruka, že zde uvedené náměty budou do aktualizace, která bude předložena vládě, nakonec skutečně zařazeny.

Náměty uváděné v tomto materiálu vycházejí z vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky, z analýzy zahraničních materiálů a z doporučení profesních organizací k aktualizaci dokumentu. Uvedené materiály jsou zveřejněny na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj a Ústavu územního rozvoje.

Náměty se soustředí na úpravu hlavních témat, která Politika architektury a stavební kultury České republiky řeší, dále na úpravu, doplnění a redukci cílů, a v neposlední řadě na aktualizaci opatření, která tvoří implementační část dokumentu. Tento materiál neřeší, jakým konkrétním způsobem budou jednotlivá témata upravena, nenavrhuje přesné formulace, ty budou předmětem další práce v rámci aktualizace Politiky architektury a stavební kultury České republiky. Cílem tohoto materiálu je nastínit směry, kterými by se aktualizace témat, cílů i opatření mohla ubírat.

Předmětem tohoto materiálu rovněž není identifikace jednotlivých opatření, která již byla splněna, a měla by tedy být z implementačního dokumentu odstraněna či nahrazena jinými opatřeními. Analýza naplňování jednotlivých opatření je hlavní částí vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020.

2. NÁMĚTY K IMPLEMENTACI

- » **Zajistit trvalé koordinační a řídicí pracoviště** Politiky architektury a stavební kultury České republiky, včetně jeho personálního a finančního zajištění. Toto pracoviště by mělo mj. intenzivně koordinovat a průběžně kontrolovat činnosti spojené s plněním jednotlivých opatření.
- » Ustanovit pracovní skupinu či platformu pro setkávání a sdílení zkušeností z implementace Politiky architektury a stavební kultury České republiky¹. Ustanovit konkrétní osoby jako garanty implementace v rámci jednotlivých orgánů veřejné správy a zajistit sdílení jejich adresáře.
- » Zapojit organizace, které se tématům souvisejícím s Politikou architektury a stavební kultury České republiky věnují, ale zatím nekooperují (CzechTourism, CzechInvest).
- » Více zapojit nadace a spolky směřující k implementaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky.
- » **Přenést část povinností při implementaci i na kraje a obce.** Poskytovat při tom z centrální úrovně metodickou pomoc pracovním skupinám na úrovni krajů.
- » Zajišťovat publicitu aktivit spojených s Politikou architektury a stavební kultury České republiky na různých úrovních.
- » Provéřit nové způsoby financování opatření Politiky architektury a stavební kultury České republiky.
- » **Schvalovat Politiku architektury a stavební kultury České republiky včetně rozpočtu.** Uvádět u jednotlivých opatření způsob jejich finančního zabezpečení.

¹ Kromě profesních organizací hraje klíčovou roli Ministerstvo kultury, které vyjádřilo dopisem náměstka ministra zájem o úzkou spolupráci v rámci této skupiny a považuje za přínosné, aby byla provázána implementace Politiky architektury a stavební kultury České republiky a implementace Davoské deklarace.

3. NÁMĚTY NA ÚPRAVU TÉMAT, CÍLŮ A OPATŘENÍ

3.1 Téma 1 – Uspořádání krajiny a sídel

- » Stávající cíl 1.3 směřující k minimalizaci rozrůstání sídel do krajiny formulovat přísněji, např. „Zamezit nepřiměřenému a nevhodnému rozrůstání sídel do okolní krajiny“.
- » Ve stávajícím cíli 1.4 „V sídlech zajistit přiměřenou dostupnost veřejné infrastruktury“ akcentovat i vhodné umístění veřejné infrastruktury a její parametry.
- » Zavést nové opatření, které bude cílit na podporu projektů dočasného využití nevyužívaných ploch a budov, zejména pomocí poradenství a sdílení dobré praxe.

3.2 Téma 2 – Veřejná prostranství

- » Upravit stávající cíl 2.2 tak, aby více akcentoval potřebu systémového přístupu k vytváření veřejných prostranství v sídlech.
- » Zavést nový cíl, který bude vyžadovat zvýšenou péči o centra obcí jako příklad kvality prostředí pro občany.
- » Doplnit opatření, které bude řešit vyhodnocování kvality péče o veřejná prostranství v obcích.
- » Zavést opatření směřující k poskytování finanční podpory na péči o veřejná prostranství.
- » Zavést opatření, které bude podporovat užití vody a zeleně na veřejných prostranstvích jako nástrojů ke snižování dopadů klimatických změn na sídla, zejména na města jako „tepelné ostrovy“.
- » Zavést nový cíl, který bude řešit vhodnost prostředí pro děti a jejich hru.
- » Zavést nové opatření, které bude podporovat kvalitu prostorů pro hru naplňujících potřeby dětí a mládeže již ve fázi zadávání zakázek, včetně architektonických a urbanistických soutěží na veřejný prostor.
- » Zavést nové opatření, které bude prosazovat výtvarné intervence ve veřejném prostoru s výběrem pomocí architektonických (výtvarných) soutěží.
- » Zavést nové opatření, které bude prosazovat regulaci reklamy ve veřejném prostoru.
- » Zavést nové opatření, které bude prosazovat regulaci světelných zdrojů ve veřejném prostoru.
- » Ve stávajícím opatření 2.2.4 akcentovat zapojení dětí a mládeže při přípravě úprav veřejných prostranství.

3.3 Téma 3 – Začlenění staveb do prostředí

- » Zavést nový cíl nebo opatření, které se bude zabývat ochranou architektonického dědictví, včetně dědictví druhé poloviny 20. století.
- » Zavést nový cíl nebo opatření, které bude řešit problematiku architektonické kvality staveb dopravní a technické infrastruktury v obcích i v krajině, včetně malých staveb.
- » Provázat hodnocení kvality staveb s dotačními programy a při udělování dotací kvalitu hodnotit.
- » Zavést nový cíl, který bude požadovat zachování regionálního charakteru prostředí včetně regionální architektury.
- » Zavést nové opatření podporující zachování a využití tradiční venkovské zástavby.
- » Provéřit účelnost zavedení nových podpůrných programů pro památky místního významu.

3.4 Téma 4 – Zadávání zakázek

- » Doporučit, aby při zadávání zakázek na architektonické služby byla stanovena kvalita jako rozhodující kritérium.
- » Zabývat se problematikou zadávání i v případě malých zakázek.
- » Doplnit opatření, které bude doporučovat soutěžit na kvalitativní kritéria i u zakázek malého rozsahu, s důrazem na převládání kvality nad cenou.
- » Provéřit účelnost využití soutěžního dialogu při zadávání veřejných zakázek v oblasti architektury a stavebnictví.
- » Doplnit opatření, které by požadovalo vypsát každoroční cenu za nejlépe provedené výběrové řízení z pohledu zajištění vysoké kvality.

3.5 Téma 5 – Projektování, realizace, životnost a udržitelnost staveb

- » Do úvodního textu doplnit zmínku o potřebě navrhování vystavěného prostředí bez překážek a staveb přístupných pro všechny uživatelské skupiny.
- » Do úvodního textu doplnit zmínku o vlivu nových technologií na přípravu (digitalizace, BIM)², realizaci (robotizace) i provoz (internet věcí) staveb.
- » Doplnit nový cíl řešící udržitelnost a odolnost staveb i prostředí.
- » Doplnit opatření, které bude podporovat snižování dopadů klimatických změn na sídla a stavby, např. využitím zelených střech, dešťové vody či solární energie.
- » Doplnit nové opatření řešící energetický management měst, hospodaření s vodou a (bez)odpadové hospodářství.
- » Zvážit doplnění nového cíle řešícího energetickou úspornost staveb³.
- » Doplnit nové opatření, které bude cílit na problematiku snižování energetických ztrát domů s historicky cennou fasádou, včetně případného výzkumu v této oblasti.
- » Doplnit nový cíl nebo opatření, které se bude zabývat zdravotními aspekty výstavby, včetně osvěty a péče o kvalitu vnitřního prostředí budov (větrání, zvuková izolace...), včetně energeticky úsporných domů. Tato problematika má i vazbu na Davoskou deklaraci.
- » Doplnit nový cíl nebo opatření, které zdůrazní význam přípravné fáze a poté projektové fáze – základem kvality je kvalitní projekt.

² Oblasti digitalizace se věnuje např. CZ BIM (Odborná rada pro BIM), Centrum měst Budoucnosti (Center of City of the Future) při Českém institutu informatiky, robotiky a kybernetiky při Českém vysokém učení technickém, ICT Unie a další. Principy digitalizace v oblasti stavebnictví byly v poslední době zakotveny v legislativě, připravuje se zákon BIM a zákon o digitálním vystavěném území. Toto úsilí monitoruje od roku 2011 mezinárodní konference BIM DAY a od roku 2014 celostátní konference BIM ve stavebnictví. Ministerstvo průmyslu a obchodu připravuje materiál k důsledkům Stavebnictví 4.0.

³ Energetické úspornosti se věnují např. neziskové organizace Centrum pasivního domu, Česká rada pro šetrné budovy (Czech Green Building Council), SEVEN. V oblasti výzkumu jsou tyto společnosti spojeny s evropskými programy Horizon 2020 (BuildUpSkills, BrickUpSkills, CraftEdu a dalšími), na kterých se podílí vedle výše uvedených Fakulta stavební České vysokého učení technického, Svaz podnikatelů ve stavebnictví, Nadace ABF a další.

3.6 Téma 6 – Vzdělávání

- » Doplnit nové opatření, které bude podporovat a koordinovat neziskové organizace, které se tématu věnují a mohou pomoci pedagogům.
- » Upravit stávající opatření tak, aby došlo k vytvoření chybějící metodiky pro výuku tématu architektury a stavební kultury.
- » Upravit stávající cíle a opatření tak, že budou klást větší důraz na možnost a dostupnost studia architektury a urbanismu v rámci celoživotního vzdělávání.
- » Doplnit nové opatření, které bude klást větší důraz na vzdělávání v oblasti památkové péče.
- » Stávající opatření 6.1.2 věnující se vzdělávání veřejné správy v zapojování veřejnosti směřovat i na mentoring (vedle jednorázových seminářů a kurzů).
- » Upravit stávající opatření 6.2.1 tak, že vzdělávání bude garantováno profesními komorami, centrální orgány a další instituce zajistí spolupráci.
- » Doplnit v rámci cíle 6.2 nové opatření cílící na vzdělávání (budoucích) architektů v aktuálních trendech u jednotlivých typologických druhů, např. knihoven⁴.
- » Doplnit nové opatření, které by zavedlo výukový kurz Politiky architektury a stavební kultury ČR pro politiky, úředníky a iniciativy.
- » Doplnit nové opatření, které bude klást větší důraz na vzdělávání v oblasti ochrany životního prostředí v rámci plánování, modernizace a realizace staveb v souladu s předcházením zraňování volně žijících živočichů.
- » Zapojit do vzdělávání metodická centra⁵.

3.7 Téma 7 – Osvěta a média

- » Doplnit nový cíl nebo opatření, které posílí roli dobrých příkladů, včetně veřejných budov jako vzorů pro soukromé stavebníky. Veřejné stavby a veřejná prostranství by měly sloužit jako reprezentant společnosti a její kultury.
- » Doplnit nové opatření, které bude cílit na práci s novináři.
- » Doplnit nové opatření, které zajistí větší propagaci české architektury, např. formou kalendářů či diářů s významnými stavbami.
- » Doplnit nový cíl nebo opatření, které se bude věnovat propagaci architektury jako turistického cíle.
- » Doplnit nový cíl propagovat českou architekturu v zahraničí.
- » Doplnit nové opatření k aktivní účasti na mezinárodních akcích souvisejících s architekturou a stavební kulturou, včetně akcí řešících případnou evropskou politiku architektury.
- » Doplnit nové opatření k větší propagaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky v zahraničí⁶.

3.8 Téma 8 – Výzkum a vývoj

- » Doplnit nový cíl nebo opatření, které posílí dlouhodobou institucionální kapacitu pro výzkum v oblasti architektury a stavební kultury.
- » Doplnit nové opatření, které iniciuje výzkum tradičních materiálů, způsobů jejich zpracování a jejich dopad na užité vlastnosti konstrukcí.

⁴ Spolupracovat na tomto opatření může např. Unie zaměstnavatelských svazů České republiky.

⁵ Např. Metodické centrum pro muzea v přírodě poskytuje kurzy na opracování dřeva.

⁶ Včetně případné účasti v soutěžích jako je Dubai International Award for Best Practices to Improve the Living Environment.

3.9 Nové téma – Implementace v regionech a obcích

- » Podněcovat vznik místních a regionálních politik architektury a stavební kultury⁷.
- » Provéřít účelnost zavedení institutu státního architekta⁸.
- » Provéřít účelnost zavedení krajských architektů⁹.
- » Podporovat sdílení hlavních architektů po vzoru center sdílených služeb, které zaštiťuje Svaz měst a obcí ČR.
- » Provéřít možnost založení regionálních center architektury¹⁰.
- » Doplnit nový cíl nebo opatření směřující ke specifikaci a stabilizaci pozice městského architekta v procesu rozvoje sídla.
- » Doplnit nové opatření směřující k podpoře městských inženýrů a k definování jejich spolupráce s městskými architekty.
- » Architektura a prostředí vytvářené výstavbou jako politické téma.

3.10 Další náměty

- » Zasadit se o legislativní zakotvení Politiky architektury a stavební kultury České republiky.
- » Zřídit samostatnou webovou stránku Politiky architektury a stavební kultury České republiky a její implementace.
- » Využít procesu přípravy aktualizace Politiky architektury a stavební kultury České republiky pro její vlastní propagaci.
- » V rámci českého předsednictví Rady EU uspořádat mezinárodní konferenci k politikám architektury a stavební kultury.
- » Zajistit koordinaci cílů Politiky architektury a stavební kultury ČR s republikovými prioritami Politiky územního rozvoje ČR.
- » Doplnit vizi Politiky architektury a stavební kultury ČR tak, že podpoří vnímání architektury jako komplexní oblasti kreativního průmyslu, nástroje inovací, propojující technické a humanitní disciplíny pomocí specifických metod a znalostí.

⁷ Používá je např. Štýrsko, Brusel, Valonsko, Vlámko, Helsinky-Uusimaa region 2014-2020, www.regionarchitecture.eu).

⁸ Státní architekt působí např. ve Vlámku, kde je volen na 6 let a má na starosti mj. podporu výběru projektanta pro zakázky veřejných staveb, nově ve Švédsku, v Irsku, kde má na starosti např. připomínkování všech významných státních projektů, v Nizozemsku, kde má jeho působení více než 20 letou tradici.

⁹ Problematice krajského architekta v Ústeckém kraji se dlouhodobě věnuje městský architekt Děčína Ondřej Beneš. Podrobněji o něm píše např. v článku <https://decinarchitekt.blogspot.com/2018/12/krajsky-architekt.html>.

¹⁰ Fungují např. v Rakousku.

4. NÁMĚTY K ČLENĚNÍ A GRAFICKÉMU USPOŘÁDÁNÍ

- » Provéřit, zda by bylo účelné implementační část (opatření) řadit přímo k příslušným cílům.
- » Doplnit materiál fotografiemi příkladů dobré praxe vysvětlujícími problematiku (například realizacemi vzniklými na základě soutěže).
- » Kromě vlastního materiálu zpracovat a šířit jednoduchý propagační leták objasňující, co je cílem Politiky architektury a stavební kultury České republiky¹¹.
- » Na grafické zpracování materiálu vypsát grafickou soutěž.

¹¹ Obdobně jako např. rakouský materiál Baukultur Compact.

Název: **Politika architektury a stavební kultury České republiky
Náměty k aktualizaci**

Ministerstvo pro místní rozvoj,
odbor územního plánování: Ing. arch. Josef Morkus, Ph.D. – garant úkolu, zpracovatel

Ústav územního rozvoje: Ing. Jakub Kotrla – garant úkolu, zpracovatel
Ing. arch. Hana Šimková, Ph.D. – spolupráce

Místo a datum zpracování: Praha, Brno, leden 2021

Počet stran: 10

ISBN 978-80-7538-311-2 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (pdf)
ISBN 978-80-7663-008-6 Ústav územního rozvoje

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
Staroměstské náměstí 6
110 15 Praha 1
Tel.: +420 224 861 111
www.mmr.cz

Ústav územního rozvoje
Jakubské náměstí 3
602 00 Brno
Tel.: +420 542 423 111
www.uur.cz